

Europeiska kommissionen
Jordbruk och landsbygdsutveckling

EKOLOGISKA LIVSMEDEL: BRA FÖR DIG, BRA FÖR NATUREN

Människor i hela EU bryr sig allt mer om var deras mat kommer ifrån och hur den produceras. De bryr sig om matens tillförlitlighet, och om relaterade frågor såsom djurens välfärd, användningen av bekämpningsmedel, livsmedelstillsatser och genmodifierade organismer. De vill stödja hållbara jordbrukssystem som minimerar matproduktionens påverkan på miljön – och det personliga koldioxidavtrycket.

Ekologiskt jordbruk är ett system som syftar till att förse konsumenterna med färska, vällsmakande och tillförlitliga livsmedel samtidigt som miljön och de naturliga systemen respekteras. Sedan 1991 finns sträng EU-lagstiftning som innehåller tydliga bestämmelser om produktionen och kontrollen av ekologiska livsmedel i EU. Konsumenterna kan därför ha förtroende för de ekologiska livsmedel de köper.

Den biologiska mångfalden i jordbruket

Ekologiska jordbrukare respekterar den biologiska mångfalden och arbetar för att om möjligt främja den. De använder sig av det naturliga djur- och växtlivet på gården, eller den biologiska mångfalden – i stället för kemikalier med potentiellt negativa effekter – för att upprätthålla jordens bördighet och hålla skadedjur och sjukdomar under kontroll på ett naturligt sätt.

Ekologiska jordbrukare undviker t.ex. att använda konstgjorda kemiska insekt- och svampbekämpningsmedel mot skadegörare och sjukdomar. De försöker i stället skapa friska jordar som producerar starka, friska grödor med naturlig motståndskraft mot skadegörare och sjukdomar. Ekologiska jordbrukare arbetar aktivt med att plantera häckar och skapa andra "vilda" områden på gårdarna för att uppmuntra naturens egna predatorer mot skadegörare, och bidrar på så sätt ytterligare till att öka den biologiska mångfalden.

**BRA FÖR NATUREN,
BRA FÖR DIG.**

www.organic-farming.europa.eu

Visste du att det är förbjudet att använda ogräsbekämpningsmedel på ekologiska gårdar? Ekologiska jordbrukare bekämpar i stället ogräset genom växelbruk, som är ägnat att minska ogräsproblemen, samt väljer lämpliga grödor och fodersorter som kan konkurrera ut ogräsen. Mekaniska och fysiska brukningsmetoder samt ogrässkärning vid rätt tidpunkt tillämpas också för att bekämpa ogräs, och bidrar till att upprätthålla den biologiska mångfalden både ovan och under marken. Men ekologiska jordbrukare är också medvetna om att en liten mängd ogräs inte skadar grödorna och faktiskt kan vara viktiga livsmiljöer för det vilda djurlivet på gården, t.ex. predatorer mot olika slag av skadegörare.

Det är därför ingen överraskning att flera undersökningar har visat att ekologiska gårdar i allmänhet har ett mycket större antal och fler arter av fåglar, fjärilar, skalbaggar, fladdermöss och vildblommor. Vid en undersökning av jordens bördighet och den biologiska mångfalden på ekologiska jordbruk (Soil Fertility and Biodiversity in Organic Farming) som genomfördes 2002 fann man t.ex. att ekologiska jordbruk hade

- dubbelt så många tordyvlar i jorden,
- 50 % fler dagmaskar,
- 60 % fler kortvingar,
- dubbelt så många spindlar.

Jordmånen: en förutsättning för liv

Visste du att jordmånen är en av världens viktigaste naturresurser? Den är en förutsättning för livet på jorden och ger näring till växterna, som i sin tur producerar mat och syre för människor och djur. Mer än hälften av de kända arterna i världen lever i marken – från dagmaskar, tusenfotingar och skalbaggar, som vi kan se, till de miljardtals mikroskopiska svampar och bakterier som vi inte kan se. De här varelserna, som lever under våra fötter, ingår i ett komplext nät av liv, som består av växter som växer i marken, djur som äter växterna och slutligen människorna som äter växter och djur.

Det kan ta upp till 500 år att bilda bara 1 cm ny mylla – men levande mylla kan förstöras mycket snabbt genom erosion, föroreningar eller dålig förvaltning. En del forskning pekar på att användningen av konstgödsel och bekämpningsmedel också kan påverka den rika mångfalden av liv i marken, eftersom de påverkar den kemiska sammansättningen och gör det nödvändigt att använda mer konstgödsel vid odling av grödor.

I naturen kommer det mesta av växternas näring från de pyttesmå mineralpartiklar och det förmultnande organiska material som bildar myllan. Förvånansvärt nog kan växterna inte direkt "komma åt" de flesta av de mineraler och andra nödvändiga ämnen som finns i marken och har därför utvecklat sofistikerade förbindelser med andra organismer som lever i marken för att komma åt de näringsämnen som de behöver för att kunna växa. Daggmaskar, svampar, bakterier och många andra organismer bryter ner förmultnande organiskt material och mineraler i marken och gör dem tillgängliga som näringsämnen för växternas rötter. I gengäld "matar" växterna mikroorganismerna i marken genom att avge sockerarter och enzymer från rötterna till marken.

Ekologiska jordbrukare vet att det är av grundläggande vikt att arbeta med jordmånen och de naturliga systemen för att kunna producera grödor och hålla djur. De försöker minimera sin inverkan på jordmånen som livsmiljö och behålla den i det friska, bördiga och naturliga tillstånd som är nödvändigt för att producera grödor. Men hur gör de detta?

Ekologiska jordbrukare undviker att använda konstgödsel och kemiska, syntetiska bekämpningsmedel. I stället odlar de baljväxter såsom klöver, som på ett naturligt sätt fixerar kväve från luften till marken – vilket är nödvändigt för växternas tillväxt. De tillför grödorna näringsämnen med hjälp av ekologisk gödning baserad på naturgödsel och grönavfall, som bryts ner av jordorganismerna till de näringsämnen som växterna använder för att växa. De tillämpar ett omfattande och varierat växelbruk, som ger marken tid att "återhämta sig" mellan grödorna och hjälper till att förbättra dess struktur. De sår gröngödselgrödor för att täcka den bara marken efter skörden och använder sig av häckar och mindre fältstorlekar för att hjälpa till att skydda marken från vind, regn och näringsförluster.

Ekologiska jordbrukssystem har i allmänhet färre djur per hektar. Detta bidrar till minskad stress hos djuren och minskad risk för skadegörare och djursjukdomar, men även till att begränsa markkompakteringen och den därmed sammanhängande risken för markerosion.

Genom att undvika att använda syntetiska, kemiska gödnings- och bekämpningsmedel bidrar ekologiska jordbrukare även till att minimera risken för att dessa kemikalier hamnar i sjöar, floder, bäckar och andra vattendrag. Och genom att förbättra markens förmåga att hålla vatten, t.ex. genom att tillämpa ett flerårigt växelbruk och använda ekologiska gödsel som bygger upp markens struktur, kan ekologiska jordbrukare bidra till att minska behovet av kostnadskrävande bevattning under torrare månader och risken för översvämningar under våtare delar av året.

Klimatförändringen

Det moderna jordbruket bidrar till utsläppen av växthusgaser i atmosfären. För närvarande kommer omkring 9 % av EU:s sammanlagda utsläpp av växthusgaser från jordbruket (en minskning från 11 % 1990), vilket innebär att jordbruket är den tredje största utsläppssektorn. Jordbruket kan emellertid också bidra till att hitta lösningar på det övergripande problemet med klimatförändringen.

Nyligen gjorda undersökningar har visat att ekologiska jordbruk producerar mindre utsläpp av växthusgaser än icke-ekologiska jordbrukssystem och därför kan bidra till att minimera effekterna av klimatförändringen. En undersökning som genomförts av Forschungsinstitut für biologischen Landbau (FiBL) har t.ex. visat att utsläppen av växthusgaser, räknade per hektar, är 32 % lägre i ekologiska system än i system där man använder kemiska gödningsmedel, och 35–37 % lägre än i konventionella gödselbaserade system.

Enligt samma undersökning går i genomsnitt 12–15 % mer koldioxid tillbaka till marken i ekologiska jordbruk jämfört med system där man använder mineralgödning. Detta beror troligen på att man i ekologiska system försöker förbättra jordens bördighet och humusinhåll genom att återanvända gödsel från djuren och grönavfall, i stället för att använda syntetiska, kemiska gödnings- och bekämpningsmedel, som produceras genom mycket energiintensiva processer.

Vid ekologisk produktion används energi och naturresurser på ett ansvarsfullt sätt. Genom att välja ekologiska livsmedel kan vi alla bidra till att minska vårt personliga koldioxidavtryck.

Det här faktabladet är en del av ett initiativ som genomförs av Europeiska kommissionens generaldirektorat för jordbruk och landsbygdsutveckling för att öka medvetenheten om ekologiskt jordbruk i Europeiska unionen.

För ytterligare information se www.organic-farming.europa.eu

Källor:

Mäder, Paul; Fliessbach, Andreas; Dubois, David; Gunst, Lucie; Fried, Padruot och Niggli, Urs, "Soil Fertility and Biodiversity in Organic Farming", Science, 2002, vol. 296, s. 1694–1697.

Europeiska kommissionen (2009), Jordbruket och klimatförändringen (Agriculture and climate change) http://ec.europa.eu/agriculture/climate_change/index_en.htm

Fliessbach, Andreas; Amador, Manuel; Meirelles, Ana; Schwank, Othmar; Verhagen, Jan och Garibay, Salvador, "Climate Change and Organic Farming in Developing Countries", [muntlig] presentation på BioFach Kongress 2007, konferenscentrum Nürnberg Messe, Nuremberg, Tyskland, 15–17 februari, 2007

